

JAN LEENDERT VAN HAAFTEN

Jan van Haافتen is niet meer. Op 10 juli j.l. is Jan geheel onverwachts tijdens zijn vakantie in zijn geliefde Slovenië overleden. Niet alleen een beminnelijk mens is van ons heengegaan, maar ook een groot reewildkenner en -liefhebber.

De Vereniging heeft heel veel te danken aan de diepgaande kennis over reewild van Jan van Haافتen. Al leek hij in zijn jonge jaren een hele andere kant op te gaan. Zijn voorkeur ging in eerste instantie eigenlijk uit naar een carrière als musicus. Maar het conservatorium leek zijn vader geen goed idee. Het werd theologie aan de universiteit. Maar dat was, zo vond Jan van Haافتen zelf, toch niet de goede keuze. Daarom werd het biologie. En daarin lag duidelijk zijn roeping, want hij is een internationaal erkend en gewaardeerd wildbioloog geworden.

Als bioloog heeft hij heel veel baanbrekend onderzoek verricht aan een aantal zoogdieren, zoals de vos, wolf, beer en het reewild. Wat wellicht niet bij iedereen bekend is, is dat zijn eerste onderzoeken gericht waren op de zeehond. Eind vijftiger jaren trad Jan in dienst van het toenmalige Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur (ITBON), met de opdracht onderzoek te doen aan een dier dat het in die tijd erg moeilijk had: de zeehond. Dank zij de inspanningen van Jan werd bijvoorbeeld de jacht op de zeehond vanaf 1963 gestopt én kreeg de zeehondenopvang in Nederland gestalte. Hij was medeoprichter van het zeehondencentrum in Pieterburen. Maar ook was hij betrokken bij het onderzoek naar de relatie tussen PCB's en de lage reproductie van zeehonden. Mede door die onderzoeksresultaten is het gebruik van PCB's teruggedrongen.

En het positieve effect daarvan is bij iedereen bekend. De zeehond doet het weer goed.

Maar het reewild heeft altijd een bijzondere plek bij Jan gehad, al vanaf zijn jeugd, zo vertelde hij in het jubileumboek "Reeën Toekomst in Nederland" van de VHR. En niet voor niets is hij in 1965 gepromoveerd op een studie naar reewild in Nederland en Slovenië. In zijn proefschrift "Das Reewild in verschiedene Standorten der Niederlanden und Slowenien" ontwikkelde hij een formule, waarmee de biologische draagkracht van een gebied kon worden berekend. Een formule waar de VHR en de regio's, maar ook vele WBE's en FBE's, veelvuldig gebruik van maken bij het opstellen van het reeënbeheerplan: het draagkrachtmodel van Van Haافتen.

Tot voor kort adviseerde hij zelf hoe, door veranderende omstandigheden, belangrijke veranderingen in het model gestalte moesten krijgen. Zonder zijn model kunnen we niet meer, het geeft houvast bij het beheer van reeën in Nederland.

Jan was de eerste die onderzoek aan reewild verrichtte door middel van sectie. Daarbij was het bepalen van de doodsoorzaak van belang; waren bijvoorbeeld longworm, keel- en neushorrels de reden of was er sprake van bepaalde infecties. Daarbij was er een samenwerkingsverband met de Universiteit Utrecht. In de 70er jaren heeft hij onderzoek in de Weerribben verricht, waaruit naar voren kwam dat een veel te hoge dichtheid, met daardoor een verhoogd kans op onderlinge besmetting, een zeer slechte conditie tot gevolg had en daardoor een verhoogde sterfte.

Jan van Haaften probeerde altijd probleemoplossend te werken en vanuit die invalshoek was hij internationaal zeer bekend om zijn wolvenonderzoeken in Portugal, Kroatië, Roemenië en Mongolië. Hij werd dan ook de wolvenman genoemd. Veelzijdig als Van Haaften was, zette hij zich in voor beren in Oost Europa en voor de soortbescherming van de Turkse en Cypriotische moeflon. Altijd is hij een innovator geweest. Als één van de eersten in Europa paste hij telemetrisch onderzoek toe. Dat deed hij bij een onderzoek naar de vos. In opdracht van de Wereldgezondheidsorganisatie heeft hij een onderzoek opgezet naar de mogelijkheid om langs de oostgrens een rabiësvrije strook te krijgen, zodat vossen uit Duitsland deze ziekte niet konden overbrengen op Hollandse vossen.

Jan was een geboren verteller. Bekend is dat hij tijdens zijn periode, eerst als lector later als hoogleraar, aan de

Universiteit van Wageningen, tijdens zijn colleges niet alleen "eigen" studenten trok, maar ook vele studenten van andere vakgebieden. Zijn lezing tijdens de laatste AVL van de VHR was daar ook een voorbeeld van. Gewapend met dia's en een projector wist Jan op zijn geheel eigen wijze een boeiend verhaal te vertellen over het reewild beheer van de afgelopen 60 jaren in ons land. En daar had hij geen power point voor nodig. Maar ook op internationale congressen, waar hij regelmatig aan deelnam, was Jan een geliefd en gewaardeerd spreker. Dat wilbbeheer een vooraanstaande plaats innam bij Jan blijkt ook uit de bijdragen die werden geleverd tijdens zijn afscheid van de Universiteit in 1988; onder de titel "Aspecten van wildbeheer".

“De jager is er voor de reeën, de reeën zijn er niet voor de jager”

Jan van Haaften was vanaf 1961 lid van de VHR. In 1965 wordt in het jaarverslag gemeld dat Jan het predikaat "Erkend Keurmeester" van de VHR heeft ontvangen. Vanuit het toenmalige RIN werden door Jan en medewerkers de eerste reewild- en edelherttellingen georganiseerd op de Veluwe. Ook werden jaarlijks gewei-tentoonstellingen in de benedenzaal van het RIN georganiseerd. En uiteraard was Jan betrokken bij het keuren van die geweien en het beoordelen van de bijbehorende kaken.

Binnen de VHR was Jan actief als bestuurslid van 1968 tot 1974. In 1966 stelde de voorzitter Mr. J.O. Thate binnen het toenmalige bestuur voor om Jan bij een volgende bestuursvacature te benoemen tot bestuurslid: "Hij is weliswaar geen jager,

doch zulks behoeft, gezien het doel van de vereniging, geen enkel bezwaar te zijn." En aldus geschiedde. In 1978 verscheen zijn boekje "Reewild en Reewildbeheer", waarvan in 2002 de 4^e herdruk verscheen. Vanwege zijn grote verdiensten voor het reewild kreeg Jan in 1981 de wisselprijs VHR uitgereikt. Tot op het laatst was Jan zeer betrokken bij de VHR. De AVL werd trouw door hem bezocht, ook op de laatste AVL op 21 april j.l. was hij weer aanwezig. Gevraagd of ongevraagd, Jan was nooit te beroerd om zijn advies of zijn mening te geven. Zo was Jan adviseur bij de totstandkoming van de "Leidraad voor het beheer van reeën" en zat hij in de begeleidingscommissie van het Jubileumboek van de VHR.

Jan was een prettig en sociaal voelend mens. Hoewel Jan best kritisch kon zijn, kwam kritiek van zijn kant altijd veel meer over als een aanmoediging en dat werkte altijd positief door. Hij was betrokken bij vele verenigingen, onder andere de International Council for Game and Wildlife Conservation (CIC), Vereniging Het Edelhert, de zeehondencreche Pieterburen en de Vriendencommissie van het Nederlands Jachtmuseum, om er maar enkele te noemen. Maar hij zette zich ook in voor het vluchtelingenwerk, de kerk, zijn gezin en zijn leefomgeving.

En natuurlijk voor de reeën en onze vereniging. Jan had altijd de uitspraak en dat onderschrijven wij volledig: "de jager is er voor de reeën, de reeën zijn er niet voor de jager".

Jan is 85 jaar geworden. Een autoriteit is heengegaan. Wij zullen hem missen, als deskundige, maar vooral als mens en als vriend.

Het bestuur van de Vereniging Het Reewild